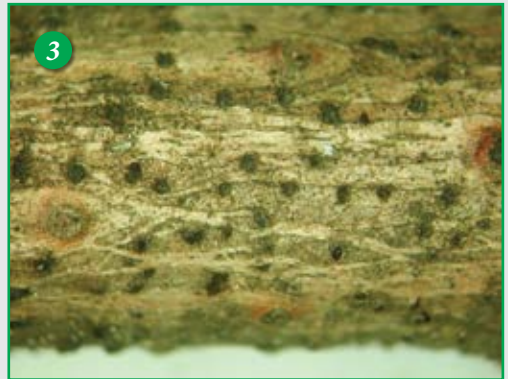


Iščemo karantenske in druge gozdu nevarne organizme
Uleknjenost lubja duglazije ali lubni ožig
(Allantophomopsiella pseudotsugae)

Ana Brglez, Oddelek za varstvo gozdov,
Gozdarski inštitut Slovenije (ana.brglez@gozdis.si)



Uleknjenost lubja duglazije ali lubni ožig

LATINSKO IME

Allantophomopsiella pseudotsugae (M. Wilson) Crous (sin. *Phacidium coniferarum* (G. G. Hahn) DiCosmo, Nag Raj & W. B. Kendr.)

RAZŠIRJENOST

Bolezen so prvič zabeležili na Nizozemskem (1909) in Škotskem (1920), pozneje tudi v drugih državah Evrope, Severne in Srednje Amerike ter na Novi Zelandiji. V Sloveniji so jo odkrili leta 1976 v nasadih zelene duglazije v Kolovcu in Ivančni Gorici.

GOSTITELJI

Najbolj občutljiva je navadna ameriška duglazija (*Pseudotsuga menziesii*). Vrsta okužuje tudi japonski macesen (*Larix kaempferi*), bore (*Pinus* spp.), navadno smreko (*Picea abies*) in jelke (*Abies* spp.).

OPIS

Uleknjenost lubja duglazije ali lubni ožig povzroča gliva *Allantophomopsiella pseudotsugae*. Vrsta navadno okuži ranjeno, oslabiljeno ali odmrlo stransko vejo, od koder se širi v deblo. Okužbe so mogoče le v času zimskega mirovanja gostitelja. Okoli vstopnega mesta glive se lubje ulekne, porjavi in postopoma odmre (slika 1), sčasoma se posuši in odpade. Ker začne zdravo lubje zaraščati uleknino, okoli nekroze nastane značilen ostro omejen in privzdignjen rob. Širjenje glive po lubju je najuspešnejše v toplih zimskih dneh in spomladi, ko so obrambne sposobnosti okuženih dreves najšibkeje. V času rastne dobe se širjenje glive ustavi. Zaradi okužbe vejic iglice rumenijo, rdečijo in kmalu odpadejo (slika 2). Na odmrlem lubju se razvijejo črna nesporna trosišča (piknidiji) (slika 3), ki v vlažnem vremenu izločajo nespole trose (konidije) (slika 4), ki širijo okužbe na okoliška drevesa. Spolni stadij glive se razvije le občasno na mrtvem, že odpadlem lubju. Nastanek spolnih trosišč (apotecijev) je odvisen od podnebnih razmer. Po dolgih, suhih in vročih poletjih ter mrzlih zimah se spolna trosišča ne tvorijo. Če so razmere ugodne, pa lahko jeseni ob piknidijih opazimo apotecije, ki predirajo periderm odmrlega lubja.

ZNAČILNA ZNAMENJA (SIMPTOMI)

- uleknjena skorja okoli stranskih vej,
- nekroza je rjava, elipsasta z značilnim ostrim in privzdignjenim robom (slika 1),
- odmiranje, sušenje in odpadanje lubja,
- črna nesporna trosišča (piknidiji) v obliki drobnih izboklinic na odmrlem lubju (slika 3),
- črna, diskasta spolna trosišča (apoteciji) s kremasto trosovnico (himenijem),
- rumenenje, rdečenje in odpadanje iglic (slika 2).

VPLIV

Gliva je najbolj nevarna za zeleno ameriško duglazijo v nasadih, ki so prizadeti zaradi neustreznih ekoloških dejavnikov (predvsem mraza). Vrsta je najpogostejše saprofit odmrlih poganjkov. Na oslabiljenih in prizadetih mladih drevesih se pojavlja kot šibek sekundarni zajedavec. V času zimskega mirovanja gostiteljskih dreves lahko postane tudi primarni zajedavec in kuži zdrava tkiva. Mlada drevesa ob okužbi z glivo kmalu odmrejo, starejša pa lahko z njo živijo več let. Rane na ulekninah so vstopno mesto številnim trohnobnim glivam, ki slabijo drevo in razgrajujejo les. V srednji Evropi *A. pseudotsugae* povzroča ekonomsko zaznavno škodo na duglazijah in japonskem macesnu, v severni Evropi pa so pogoste okužbe rdečega bora. Vrsta povzroča tudi sivo-modro obarvanje borovega lesa.

MOŽNE ZAMENJAVE

Uleknjenost lubja duglazije ali lubni ožig lahko zamenjamo s številnimi drugimi biotskimi in abiotskimi dejavniki, ki povzročajo podobne simptome na duglazijah, macesnih, borih, smrekah in jelkah. Najpogostejše morebitne zamenjave so: *Leucostoma kunzei*, *Lachnellula willkommii*, *Melampsorella caryophyllacearum*, *Crumenulopsis sororia*, *Botryosphaeria dothidea*, glive, ki povzročajo spremembo barve in osip iglic, glive koreninskega sistema, hrčice, uši, mrz, sol ipd. Zanesljiva določitev je mogoča samo v laboratoriju.

DODATNE INFORMACIJE

- Portal o varstvu gozdov (www.zdravgozd.si)
- Portal Invazivke (www.invazivke.si)
- Gozdarski inštitut Slovenije (www.gozdis.si)

ČE OPAZITE OPISANE SIMPTOME ALI NAJDETE ŠKODLJIVCA,

obvestite Gozdarski inštitut Slovenije (Oddelek za varstvo gozdov) ali o najdbi poročajte v spletnem portalu Invazivke oziroma z mobilno aplikacijo Invazivke.

Slika 1: Uleknjene rjave nekroze ob stranskih poganjkih navadne ameriške duglazije (foto: Petr Kapitola, Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture, Bugwood.org)

Slika 2: Rumenenje in rdečenje iglic okužene duglazije (foto: Jan Liska, Forestry and Game Management Research Institute)

Slika 3: Nesporna trosišča (piknidiji) na odmrlem lubju (foto: Thomas Cech, BFW)

Slika 4: Nespolni trosi (konidiji) na skorji evropskega macesna (foto: Andrej Kunca, National Forest Centre - Slovakiya, Bugwood.org)



Tisk in oblikovanje publikacije je izvedeno v okviru projekta LIFE ARTEMIS (LIFE15 GIE/SI/000770), ki ga sofinancirajo Evropska komisija v okviru finančnega mehanizma LIFE, Ministrstvo za okolje in prostor, Mestna občina Ljubljana in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Priprava prispevka je bila izvedena v okviru projekta CRP Uporabnost ameriške duglazije in drugih tujerodnih drevesnih vrst pri obnovi gozdov s saditvijo in setvijo v Sloveniji (V4-1818) ter v okviru programa mladih raziskovalcev.

